

categorii de teste: performanțele în care se solicită forța favorizează pe băieți (diferențele la femei în activitate = 30 zile — ciclu).

Diferențele cultural-sociale își pun amprenta asupra rezultatului:

— Conformism și non-conformism, față de normele culturii.

— Indiferență parțială sau totală.

— Instabilitatea unor valori, restructurări.

— Integrarea, relațiile dintre persoane (idei, sentimente, servicii).

CLASIFICAREA TESTELOR

Intrucât extinderea foarte mare a testelor ca mijloace de psihodiagnostic creează necesitatea de a ne ocupa mai mult de aceste instrumente de lucru ale psihologului, nu putem să nu ne referim și la problemele mai importante de clasificare generală a testelor și a bateriilor de teste.

Clasificarea testelor este dificilă, fiind multe criterii ce trebuie luate în considerare, dar care nu se extind întotdeauna asupra întregii varietăți de metode existente, mai ales că sînt peste 10 000 de teste.

Se pot încerca, în vederea clasificării, să se stabilească unele diferențe mai evidente ce pot fi considerate criterii în clasificarea generală.

Se poate desprinde clasificarea lui ZURFLUN:

I. CLASIFICARI CENTRATE

ASUPRA OBIECTULUI DE STUDIU

a) după persoană:

— teste pentru adulți;

— teste pentru copii;

b) după modul de exprimare a răspunsului subiectului la întrebări (itemi):

— teste hîrtie — creion;

— teste non-verbale;

— teste manuale;

— teste proiective;

c) după aspectele conduitei studiate:

— teste de aptitudini;

— teste de inteligență;

- teste de cunoștințe;
- teste de personalitate;
- d) după vârsta subiectului:
  - teste de dezvoltare;
  - teste de nivel mintal;
- e) după criteriul (tipul) de boală:
  - ex.: teste pentru afazici;
  - teste pentru oligofreni.

II. CLASIFICARI CENTRATE PE PRACTICA, METODA ȘI OBIECTIVELE PSIHOLOGULUI

- a) după modul de administrare (sau criteriul condițiilor de examinare):
  - teste individuale;
  - teste colective;
- b) după obiectul urmărit:
  - teste de diagnostic;
  - teste de prognostic;
  - teste clinice;
- c) după caracterul diacronic/sincronic al abordării:
  - teste centrate pe fenomenele de învățare;
  - teste centrate pe natura, forma/anomaliile răspunsului la un anumit stimul;
- d) după tendința metodologică:
  - teste analitice;
  - teste structurale.

III. CLASIFICARI CENTRATE PE INSTITUȚIILE SOCIALE UNDE OPEREAZĂ PSIHOLOGUL

- teste școlare;
- teste profesionale;
- inclusiv testele clinice din spitale.

Aceste teste corespund obiectivelor practice ale psihologilor și editorilor de teste. Ele au la bază concepte și teorii (unele încă în discuție).

Această clasificare orientează raporturile psihologului cu practica ca știință. Ea acoperă criteriile și subcriteriile de clasificare: (3 criterii — 1 criteriu = 5 subcriterii și 14 tipuri de teste; 11 criterii = 4 subcriterii și 9 tipuri de teste; III criterii = 1 criteriu și 2 tipuri de teste = total, 3 criterii — 10 subcriterii și 25 tipuri de teste).

Mai sînt și alte puncte de vedere cu privire la clasificarea testelor. I. Holban, de exemplu, susține pluralitatea criteriilor testelor care se întrepătrund și se corelează în structura testelor, printre care se înscriu relațiile calitative

și cantitative, statica și dinamica variabilelor psihice; această clasificare permite conturarea a 3 categorii de teste:

- teste de randament;
- teste de proiectare și de alegere;
- teste de comportament (performanță).

Testele de randament, numite de unii și psihometrice, sînt destinate diagnosticării capacității generale, aptitudinilor și abilităților.

Testele de proiectare și alegere servesc la explorarea fondului intim psihologic și al celui motivațional.

Testele de comportament permit o cunoaștere sintetică și integrală a persoanei, prin punerea în evidență a fondului aptitudinal, a factorilor generali de personalitate și a echilibrului existent între acești factori.

Testele de randament sînt, prin definiție, analitice și cantitative. Testele proiective sînt calitative. Testele de comportament realizează o sinteză între calitate și cantitate, prioritatea avînd-o calitatea.

Primele se bazează pe randament exprimat matematic, a doua categorie pe relații, iar a treia pe observația organizată în condiții experimentale.

Analiza fiecăreia din aceste categorii poate duce la precizarea unor subgrupe. Importante însă, teoretic și practic, sînt diferențierile în interiorul categoriei testelor de randament, care se grupează în:

- teste de dezvoltare mintală — BINET—SIMON;
- teste de dezvoltare psihomotorie (GESELL—BUHLER);
- teste de aptitudini;
- teste de cunoștințe.

După P. Pichot, se prezintă o clasificare largă, pe baza criteriului de conținut, care este valabilă, distingîndu-se:

- testele de eficiență (de inteligență, aptitudini, cunoștințe);
- testele de personalitate.

Aceeași delimitare o realizează și R. Meili. Revenind la prima clasificare, mai completă, ținem să facem și unele precizări, cu privire la tipurile de teste.

Testele individuale permit un examen mai riguros, în plus, permit completarea psihodiagnosticului cu date de observație.

Testele colective au randament mai bun. Se folosesc atunci cînd este nevoie de eșantioane de populație mai largi. Mulți autori subliniază influența modului de administrare în examenul psihologic.

Testele colective se administrează cu un timp de lucru limitat. Standardizarea de timp solicită subiectului un ritm impus, solicitare care, de cele mai multe ori, este străină de variabila diagnosticată de test. Ele favorizează subiecții rapizi în detrimentul celor lenți, care ar putea obține performanțe echivalente sau chiar mai mari dacă ar dispune de timp. Testele fără timp limitat egalizează șansele; din acest punct de vedere este totuși nevoie de a găsi o limită.

Diferențele ce provin din forma de administrare se referă la aspectele formale ale strategiei psihodiagnozei.

Testele individuale, caracteristice testelor de vîrstă ca și tuturor testelor- aparat, sînt organizate pentru fiecare persoană. Orice test poate fi aplicat individual cu excepția celor de grup (sociologice). Se prelungește timpul de examinare, prezentînd avantaje calitative:

— lucrul sub supravegherea psihologului, participarea subiectului la rezolvarea testului este asigurată;

— contactul direct psiholog — subiect, permite desfășurarea observației care, pe lîngă faptul că poate indica variabilele psihice intervenite în randament (emotivitate, perseverență, mobilitate etc.), dînd acestuia semnificația reală, poate completa informația asupra persoanei și cu date asupra unor caracteristici ce aparțin altor compartimente psihice.

Testele colective, clasa de elevi (aplicate și simultan). Cele mai multe dintre testele scrise (hîrtie-creion), pot fi utilizate într-o investigație colectivă prezentînd unele avantaje:

- diminuarea duratei de timp;
- reducerea stării tensionale.

Ele reduc posibilitatea efectuării de observații și prin aceasta limitează informația.

Testele de grup sînt destinate, prin structura lor, urmării reacțiilor persoanei în interiorul unui grup, pusă în situația de a colabora la efectuarea unor sarcini. Testele de grup nu pot fi utilizate decît cu participarea și a altor persoane.

CLASIFICAREA TESTELOR DUPA FELUL DE PREZENTARE

Testele hîrtie—creion sau testele scrise sînt teste în care tema și răspunsul sînt prezentate prin intermediul scrisului. Sînt aplicate individual și colectiv. Deoarece sînt scrise și aplicate mai ales colectiv, ele limitează rolul observației, iar subiectul este detensionat. Testele scrise pot îmbrăca 2 forme:

— verbală, cînd tema este prezentată prin intermediul noțiunilor;

— neverbală, cînd tema este prezentată prin intermediul unor figuri, semne sau scheme.

Menționăm că între cele două categorii de teste (verbale și neverbale) nu există o deosebire de fond (unii afirmă că testele neverbale implică mai mult percepția decît funcțiile intelectuale superioare), ambele solicitînd în rezolvarea aceleiași variabile psihice și același grad de abstractizare al proceselor de gîndire (ex. testul Raven). Deosebirea (verbal și neverbal) se referă la modalitatea de prezentare a temei, nu la variabila implicată. Subiecții dau răspunsuri prin scris, desen sau subliniere.

Testele neverbale cuprind un material în care răspunsul nu trebuie să se dea verbal, tip test de performanță (și testele hîrtie—creion). Aceste tipuri de teste s-au elaborat pentru a favoriza și subiecții care au handicap de vorbire (exprimare), pentru copiii naționalităților conlocuitoare sau pentru cei mai puțin dezvoltăți — analfabeții, surzii, afaziicii etc. Aceste tipuri de teste se folosesc și pentru a decela însușiri diferite de acelea care cer folosirea vorbirii (inteligență, practică, abilități specializate, rapiditate perceptivă, uzitarea relațiilor spațiale, memoria formelor etc.) (ex. Raven, labirintul Portu).

Testele manuale sau de performanță reprezintă o categorie ce se diferențiază prin faptul că tema este dată subiecților sub forma unor probe de lucru. Variabila psihică este implicată într-o problemă concretă, ce exclude intervenția factorului verbal și care, prin specificul său, concentrează și susține atenția subiectului asupra temei. Testele aparat, existente în orice laborator (toate tipurile de culori, Lahy), se integrează în categoria respectivă. Pentru psiholog aceste teste oferă avantajul de a fi aplicate individual. Testele manuale, de performanță nu sînt influențate de instruire și mediu în obținerea randamentului. Ele sînt de preferat în examinarea copiilor sub o anumită vîrstă sau a persoanelor care au întrerupt contactul cu cartea.

Testele proiective sînt mult folosite în clinică, unde cunoașterea substratului psihologic al tulburărilor constituie o condiție de organizare a terapiei. Psihanaliza, psihoterapia și asistența psihologică au la bază capacitatea de înțelegere intimă. Fiînd teste (planșe) stimul, cu aplicație individuală, răspunsul se transmite pe cale orală (prin relatări). Psihologul și subiectul se găsesc în contact direct, situație care permite efectuarea unor observații meticuloase .

Conținutul testelor din acest subcriteriu, al modalității de exprimare a răspunsului, și materialele din care sînt alcătuite, se referă la ordonarea și clasificarea de obiecte fie după culoare, volum, greutate, formă, la asocierea de cuvinte în interiorul și cu înțelesuri similare, opuse, corelate, referitoare la aceeași clasă sau la clase subordonate (12), la căutarea de rime, de cuvinte ascunse, la descifrarea de coduri verbale, coduri de cifre, coduri cu figuri geometrice sau cu imagini de obiecte, la definirea de noțiuni și concepte, la ansamblul de imagini, de raționamente, de propoziții, la alcătuirea unei fraze din propoziții, la găsirea a ceea ce este esențial într-o imagine, povestire etc. Ele au în atenție uneori sesizarea de absurdități în fapte, imagini, afirmații, efectuarea mintală a unor operații aritmetice, efectuarea de asociații verbale libere sau dirijate, reproducerea de teste, bararea de imagini, cifre, litere, aplicarea unor cunoștințe, interpretarea unor aforisme, proverbe, aflarea de similitudini conceptuale, stabilirea de caracteristici în arborii genealogici, rezolvarea unor probleme, stabilirea unor asemănări, diferențe, înșirare de mărgelile, deschiderea de cutii, plasarea de piese (ansamblaj), montaj.

Prezența materialului concret pune în evidență mai ales capacitățile de a rezolva o problemă, de a găsi o soluție practică, ceea ce solicită antrenarea de aptitudini.

Tot în cadrul acestui subcriteriu, de exprimare a tipului de răspuns, putem clasa teste cu răspuns la alegere și teste cu răspuns liber.

Testele cu răspuns la alegere pot să fie cu mai multe răspunsuri posibile din care se alege sau cu răspuns de ales din alternativele DA sau NU, corect—fals. Testele cu alegere multiplă sînt mai ușor de corectat și mai rapid (adesea se corectează cu **grile**); subiectul trebuie să aleagă răspunsul, în loc să-l elaboreze. Răspunsul liber este mai greu de prelucrat, are un caracter imprevizibil (W. M. și A.V.F.D.), vezi chestionare.

Testele analitice au la bază principiul izolării fenomenului supus cercetării. De aceea, ele își limitează investigația asupra unei singure variabile (memoria—atenția—gîndirea) sau, uneori, numai asupra unei caracteristici a acesteia (memoria vizuală, memoria cifrelor etc.). Ele sînt în general teste de diagnostic diferențial și cantitativ. Pentru corectitudinea concluziilor este necesară o analiză psihologică a testului; aceste teste contribuie la cunoașterea fondului aptitudinilor persoanei; prin notele lor distincte, aceste teste, evaluînd diferite aptitudini, permit elaborarea unui pro-

til psihologic. (Primul care a elaborat o schemă de profil psihologic a fost Rosalimo, 1911; primele tipuri de profiluri au fost denumite psihografii, avînd tendința de a cuprinde cît mai multe însușiri psihologice și fiziologice ale unui individ).

Profilul permite să se obțină alura fizionomiei psihice, mintale, caracteriale sau aptitudinile subiectului; este discutabilă, după cum știm, izolarea variabilelor.

Un alt sistem de comentare a rezultatelor obținute în probele psihologice este procedeul Scatter.

Prin Scatter (sau dispersie) se înțelege repartiția rezultatelor obținute de către subiect într-o baterie. În principiu, rezultatele pun în evidență o anumită formă, o structură ce se exprimă prin termenul pattern (engl.).

Scatter reprezintă un scor sau indice de dispersie ca o caracteristică individuală, pentru evaluarea diferenței dintre valoarea individuală și valoarea tipică (medie), obținută pe o populație mai largă într-un eșantion normal. Scatterul este suma diferenței dintre valoarea individuală și valoarea medie a grupului, ce are trăsături similare cu ale subiectului testat (H. PIERON).

Pattern echivalează ca termen cu cel de structură sau formă (gestalt), schemă, tip, model. În statistică, termenul se referă la saturația diferitelor teste în factori. Specialiștii în analiza factorială consideră că patternul indică compoziția factorială a diferitelor teste.

Testele sintetice (sau globale) prezintă prin modul de organizare o formă de solicitare complexă, care permite identificarea, pe bază de randament sau de comportament, a unui ansamblu de caracteristici de natură diferită (aptitudinale emoționale, temperamentale, caracteriale etc.). Psihotehnica și psihologia muncii, au elaborat numeroase teste de solicitare sintetică, folosind sistemul simulării unor activități profesionale și privind persoanele (selecție profesională), numai prin randamentul dat la probă.

Testele de aptitudini sînt în general teste etalonate. Dintre toate formele de teste, ele conduc izolarea, cuantificarea și ideea de măsurare pînă la limitele extreme ale posibilității. Cu toate că izolarea unei variabile psihice este relativă, totuși, prin asigurarea condițiilor optime (obiective și subiective), aceste teste permit indicații utile, cît și construirea, în urma examenului psihologic amplu, a unui profil psihologic ce indică configurația psihică a subiectului.

Însă analiza factorială nu atestă caracterul independent al variabilelor psihice. Prezența unui factor general (facto-

rul G — BREARMAN) și a factorului de grup denotă dependență, în structura aptitudinilor, între factorii comuni mai multor variabile și factorii specifici uneia anume. Această realitate impune, în diagnosticul psihic, acordarea prudentă a unei valori variabilei privită izolat și, implicit dateilor cuantificate sau indicațiilor unui profil diferențial. Pentru diagnosticul unei anumite variabile trebuie confruntate rezultatele obținute la mai multe teste. Testele de aptitudini (în care se integrează și testele de inteligență, care sînt construite pe același principiu) alcătuiesc instrumente frecvent utilizate în laborator, datorită calității acestora, de a oferi o informație bine determinată, de a fi aplicabile în colectiv (realizînd economie de timp) și permițînd stabilirea unor diferențe de nivel între persoane.

Testele de inteligență. Coeficientul de inteligență, QI — pentru publicul larg nu este identificat cu o notă la un anumit test, ci cu o formulă a inteligenței însăși. Ori de cîte ori interpretăm un coeficient de inteligență trebuie să specificăm testul (ASTA ESTE LEGEA!), cu ajutorul căruia a fost obținut. Pentru o bună interpretare a QI-ului, trebuie să știm ce este inteligența. Mulți autori consideră că, concepția despre inteligență a fost influențată mult timp de caracteristicile Scalei STANFORD—BINET. Inteligența trebuie privită ca un concept descriptiv, nu explicativ.

QI-ul este expresia unui individ la un moment dat, raportat la vîrsta sa. Nici un test de inteligență nu poate indica cauzele performanței unui subiect. A explica performanțele proaste (slabe) printr-un nivel scăzut de inteligență este o tautologie.

Testele de inteligență trebuie să fie utilizate nu pentru etichetarea unui individ, ci pentru a-l ajuta să se cunoască mai bine pe sine însuși.

Inteligența nu este o capacitate unitară, ci o combinație a mai multor funcții (vezi stadiile gîndirii — PIAGET). Sînt multe funcții pe care testele de inteligență nu le-au testat: aptitudini mecanice, muzicale, motorii.

În ultimul timp se utilizează și denumirea de «teste de măsurare a dezvoltării intelectuale generale», care cunosc și ele diverse clasificări, dar raportate la clasificarea generală menționată. Cele mai cunoscute teste de inteligență sînt: W.A.I.S. și W.I.S.C.

Testele de cunoștințe: informația constituie unul din parametrii principali în stabilirea personalității. Investigarea ei, nivel și coloratură, permite distingerea coordonatelor culturale prezente în formația unei persoane:

- extensiunea cîmpului de informații;
- domeniul de valori prioritar;
- valențele culturale ale mediului în care s-a dezvoltat;
- caracteristicile fondului aptitudinal care condiționează asimilarea informației;
- orientarea în lumea valorilor.

Psihologia și Pedagogia nu dispun încă de un mod sofisticat de mijloace experimentale prin care să se exploreze această latură a personalității; identificarea diferențelor individuale dintre oameni, sub acest aspect, ar conduce cu mai multă ușurință la stabilirea valorii capacităților pe care le prezintă și a direcției orientării acestora. Cultura acumulată de o persoană reflectă sintetic un ansamblu de caracteristici individuale sau de mediu.

Totuși, s-a reușit ca informația să constituie, în anumite limite, un parametru în stabilirea personalității. Ea a fost inclusă în tematica unor teste de dezvoltare mintală, cum sînt testele BINET și WECHSLER, presupunîndu-se că un copil de o anumită vîrstă este normal să știe anumite lucruri, după cum și omul matur.

Mergîndu-se pe această linie, s-au alcătuit teste de cunoștințe diferențiate pe vîrste, în urma stabilirii informației ce este deținută în mod normal de copii la anumite vîrste (vezi clase școlare și obiecte de învățămînt). Raportarea la vîrsta cronologică a rezultatelor (exprimate în «vîrste a informației»), obținute de un copil în urma aplicării unui astfel de test, conduce la stabilirea unui coeficient de informare sau de instruire (QI).

D. Wechsler folosește testele de cunoștințe în cadrul scărilor sale de inteligență pentru constatarea deteriorării mințale, survenită în urma unor boli neurologice, neuropsihice sau îmbătrîniri.

Prezența unei informații presupune existența, în perioada anterioară, a unei anumite capacități de asimilare. În acest caz ne găsim în fața unui test de informație cu semnificație psihologică.

Pedagogia folosește pe scară largă testele de cunoștințe. Ea le utilizează, sub un prim aspect, în stabilirea gradului de realizare a unui copil. În acest scop se alcătuesc teste de nivel școlar (informația este selectată în funcție de programa de învățămînt), ale căror rezultate se raportează la indicațiile unui test de nivel mintal.

Coeficientul de realizare (QR), astfel obținut, poate indica existența unui raport adecvat între randamentul școlar

și posibilitățile intelectuale ale copilului sau un decalaj între aceste 2 variabile, exprimate fie prin prezența unei pregătiri superioare posibilităților (condiționată de o ambiție exagerată sau de o insistență absurdă a familiei), fie prin prezența unor randamente inferioare posibilităților, datorită unor cauze dependente de copil, de școală sau familie.

Organizarea testelor de cunoștințe (standardizate și etalonate) sînt elaborate pentru a servi ca modalități de examinare și notare, ele îndeplinesc o funcție bine determinată și poartă denumirea de teste docimologice. Un astfel de test acoperă tematica materiei predate sau a programei pe baza căreia se va desfășura concursul ori examenul respectiv. (În unele state testele de cunoștințe sînt folosite în paralel cu testele de inteligență, spre a putea obține o imagine sintetică asupra persoanelor testate, nivel de pregătire, dar și nivel de posibilități — D.A.T. etc).

Testele de cunoștințe: docimologice, pedagogice, psihologice se înscriu ca instrumente ale metodei experimentale, prezentînd identitate de conținut, de condiții de aplicare și de notare.

În general, testele de cunoștințe sînt teste etalonate pe un eșantion reprezentativ pentru populația aflată pe teritoriul pe care se află aceeași programă de învățămînt.

Sub aspect structural, calitativ, testele se mai pot grupa în: teste psihologice, teste pedagogice, teste sociologice, distincția reprezentînd dependența de o anumită disciplină, precum și delimitarea atribuțiilor specialiștilor și stabilirea competențelor.

Teste de personalitate (chestionare, inventare) și tehnici proiective.

Clasificarea testelor după vîrsta subiecților:

Testele de dezvoltare psiho-motorie (0—5 ani). Această categorie de teste, cunoscută și sub numele de BABY—TEST, a fost inițiată de ARNOLD GESELL (1925) și CH. BUHLER (1932). Ele sînt utilizate în pediatrie și în grădinițele de copii, pentru verificarea evoluției normale a copilului mic. Spre deosebire de testele de dezvoltare mintală, care privesc copilul numai sub aspectul funcțiilor intelectuale, testele de dezvoltare psiho-motorie privesc copilul și procesul său de creștere în unitatea sa psihofizică. Aceste teste, spre deosebire de toate celelalte, permit un diagnostic prin investigarea pe calea observației a unor date de comportament (motricitate, postură, limbaj, relații cu alte persoane și obiecte). Gradul de dezvoltare psihometric al copilului se stabilește prin raportarea comportamentului la formele

de manifestare caracteristice copiilor de vîrsta respectivă. În linii mari, există o corelație între dezvoltarea motricității și dezvoltarea inteligenței.

Tot aici s-a împus și studiul longitudinal (încă de la BINET), mai ales în ultimii 25 de ani.

Studiul longitudinal permite să se pună în evidență corelația dintre condițiile socio-economice și culturale ale familiei și modificările survenite în aspectele structurale ale dezvoltării psihice, permițînd o analiză de psihodiagnostic funcțional, în care este introdusă dimensiunea temporală.

Testele de nivel mintal (teste de dezvoltare mintală). După cum știm, meritul îi revine lui BINET, deoarece în 1905 a folosit prima scară metrică de dezvoltare a inteligenței (în colaborare cu TH. SIMON). Un test destinat determinării nivelului mintal este alcătuit din seturi de probe diferențiate pentru fiecare vîrstă, fie prin conținutul lor, fie prin gradul (pragul) solicitării. În selecționarea probelor ce alcătuiesc un set pentru o vîrstă, se recurge la un calcul statistic simplu, urmărindu-se satisfacerea lor de către 66—75% din copiii vîrstei respective. Structura testului elaborat de BINET (informare — comprehensiune — memorie — operații logice — desene — comisioane) este concludentă.

Rezultatele unui test de dezvoltare se pot exprima prin valori matematice — psihologice, cum sînt:

A. **Anii mintali**, ce se stabilesc în funcție de rezultatele obținute la test, decalajul de 2 ani dintre vîrsta inteligenței (V. I.) și vîrsta cronologică (V. C.), în defavoarea primei este considerată de BINET ca delimitînd categoria normalilor. Dar diferența de 2 ani are altă semnificație la 4, 8 și 12 ani. Pentru persoanele adulte deficiente dezvoltarea mintală se exprimă prin vîrsta mintală, care în această situație are o semnificație independentă;

B. **Coeficientul de inteligență (QI)**, valoare matematică ce exprimă gradul (nivelul) de dezvoltare mintală a unei persoane și se obține prin raportarea vîrstei mintale determinată prin intermediul testelor, la vîrsta cronologică (V. C.):

$$QI = \frac{V.M.}{V.C.} \times 100, \text{ schematic acest raport este:}$$

QI = 1, deci V.M. = V.C. = dezvoltare normală = normal;

QI > 1, deci V.M. mai mare ca V.C. = dezvoltare superioară = superior;

QI < 1, deci V. M. mai mic ca V. C. = dezvoltare deficitară = deficitar

V.C. = 10 ani — 12 ani — 8 ani

$$QI = \frac{V.M.}{V.C.} = \frac{10}{10} = 1 - \text{normal}$$

$$QI = \frac{V.M.}{V.C.} = \frac{12}{10} = 1,20 - \text{superior}$$

$$QI = \frac{V.M.}{V.C.} = \frac{8}{10} = 0,80 - \text{deficitar}$$

(QI=W. Stern îi găsește aplicația pînă la 14—15 ani, pentru vîrstele în care testul are putere discriminatorie).

C. Categoria mintală, ca formă de exprimare a indicațiilor unui test de dezvoltare intelectuală, face parte dintr-un sistem de clase sau grupe, în care, printr-o eventuală clasificare, se pot distribui copiii sau oamenii adulți, luîndu-se drept criteriu capacitatea mintală.

Intr-o categorie mintală sînt cuprinse persoane cu dezvoltare mintală asemănătoare. În exprimarea unui diagnostic al gradului de dezvoltare, categoria mintală se găsește alături de coeficientul de inteligență sau de vîrsta mintală, între ale căror mărimi se pot stabili raporturi de concordanță. Spre deosebire de acestea, ca și de alte sisteme metrice folosite în psihologie (decile, quartile, sigma etc.), categoria mintală indică dezvoltarea printr-un aspect calitativ și într-o formă accesibilă ca semnificație populației largi. Pe baza calculelor de normalizare, D. Wechsler stabilește, pentru următoarele categorii mintale, coeficienții de inteligență corespunzători cu cota parte din populația cuprinsă:

Categoria mintală	QI	Procent, populație
1. Debilitate mintală	65 și sub	2,2
2. Situație la limită	66—79	6,7
3. Normal spre inferior	80—90	16,1
4. Normal	91—110	50,00
5. Normal spre superior	111—119	16,1
6. Superior	120—127	6,7
7. Excepțional	128 și peste	2,2

Dintre testele de vîrstă mintală cu circulație deosebită (pe mapamond) sînt:

— Testele BINET—SIMON (4—15 ani), cu toate revizuirile;

— Testele PINTER—PATERSON (15 subteste, evitându-se intervenția factorului verbal în diagnosticul inteligenței; pot fi aplicate tuturor copiilor — normali și defecitari, știutori și neștiutori de carte; sînt preferate pentru copii cu deficiențe de auz și vorbire — vezi criteriul de boală);

— Testele lui D. WECHSLER și RAVEN;

— W.A.I.S. — pentru adulți;

— W.I.S.C — pentru copii;

— W.P.P.S.I. — pentru copii de vîrstă preșcolară.

Testele de dezvoltare sînt teste de diagnostic individual, ceea ce face ca valoarea lor diagnostică să fie mai mare.

Valoarea și limitele testelor psihologice

Testul psihologic este azi un instrument indispensabil pentru psihologia aplicată și diferențială. Valoarea testului depinde de felul cum este utilizat. Nu este suficient să aplicăm doar criteriile științifice la elaborarea unui test. Aceeași ținută științifică trebuie să aibă și aplicarea, și interpretarea sa.

Interpretarea testului necesită cunoștințe teoretice ample. Testele psihologice trebuie aplicate doar de persoanele care au pregătirea necesară și respectă cerințele eticii profesiei de psiholog. Greșelile comise de diletanți duc la compromiterea științei, la degradarea rezultatelor psihologiei științifice (Președintele Departamentului de Evaluare și Psihometrie a Asociației Americane de Psihologie — Conferința Asociației din 1966).

A. ANASTASI (1966), analizînd motivele revoltei publice împotriva testelor, spunea că aceasta constă în detașarea de psihometrie. Se impune, deci, colaborarea între cercetarea teoretică și aplicarea practică a rezultatelor obținute.

O altă opinie cu privire atît la abuzul de teste, cît și a revoltei împotriva lor în S.U.A., unde asociații de părinți, sindicate muncitorești, organe legislative au cerut «abolirea» lor:

«Într-o națiune unde aproape un sfert de milion de teste standardizate, de aptitudini, sînt aplicate anual pentru a evalua capacitățile membrilor societății, publicul testat a început să aibă îndoeli cu privire atît la înțelepciunea unei astfel de selecții pe scară largă, cît și cu privire la validitatea testelor înseși. Editorii de teste și utilizatorii lor au

inceput acum un considerabil efort de cheltuieli pentru a reasigura pe americani că testele la care ei sînt supuși în școli, colegii, oficii, servicii militare și în alte părți, sînt procedee valide și potrivite pentru determinarea viitorului într-o societate puternic competitivă». (Goslin D. A. — The search for ability, standardized testing in social perspective, New York, Willey, 1966).

În cercetările cu caracter individual, variabila independentă trebuie să rămînă constantă; variabila dependentă (R), răspunsul, variind în funcție de particularitățile persoanei (P). În funcție de relația subiect—obiect pot să apară răspunsuri foarte diferite la același stimul (același răspuns poate avea semnificații psihologice diferite).

În ceea ce privește răspunsul, comportamentul testat, nu putem prevedea cu certitudine, pornind de la răspuns, particularitățile personalității, ci numai cu o anumită probabilitate.

În ceea ce privește răspunsul, nu este suficient să luăm în considerație doar randamentul, pentru că, în cazul unei probe de atenție, de exemplu, randamentul poate fi determinat nu doar de atenție, ci și de motivație, de starea de oboseală etc.

Prognosticul în psihologie este de tip probabilist (în psihologie determinismul ia forma implicării și nu a determinării de tip cauzal).

Condiții de aplicare a testelor

- Utilizarea mai multor tipuri de teste.
- Compararea rezultatelor testului cu rezultatele obținute în activitatea practică (este vorba de o primă validare empirică a rezultatelor obținute).
- Importanța deosebită a contactului direct cu subiectul examinat (decurgînd de aici necesitatea examenului individual).
- Importanța experienței practice a psihologului.

Unele calități ale examinatorului (psihologului)

- Să aibă un simț de observație dezvoltat.
- Atitudinea examinatorului va fi neutrală (și nu moralizatoare sau instructivă).
- Onestitate științifică și profesională.
- Capacitatea de a face interpretări corecte, utile pentru practică.
- Un bun psiholog poate stăpîni o anumită categorie limitată de teste (mai ales în cazul testelor de proiecție).

- Cînd este pregătit psihologul pentru activitatea de psihodiagnostic? (17 ani).
- Cultură și informație psihologică permanentă.
- Deprinderi formate în psihologia experimentală.
- Dispoziții naturale necesare formării talentului de psihodiagnostician (capacitatea de a obține ușor cooperarea subiecților, de a-i face să se manifeste liber, spirit de observație, inteligență, o bună sănătate psihică ș. a.).
- Memorarea exactă a instrucțiilor și normelor de cotare.
- Deprinderea de a nota rapid și exact răspunsurile.
- Volumul de pregătire depinde de natura testelor cu care lucrează.
- Nivelul de pregătire a psihologului ce utilizează testele.
- Prudență în aplicarea testelor. Calificarea de psiholog școlar în Franța: licența în psihologie nu se consideră o calificare completă pentru activitatea de psiholog școlar sau de consilier de orientare școlară și profesională; se cere o specializare de 1 an, pentru cei cu licență în psihologie sau de 2 ani, pentru cei cu licență în alte specialități. Pregătirea suplimentară, în cazul consilierilor de orientare școlară și profesională, nu se reduce la problemele de psihologie, ci implică însușirea cunoștințelor de sociologie a muncii, de economie și aprofundate studii asupra profesiunilor).
- La fel și pentru tehnicile proiective: după 2 ani de pregătire în ROR, ai dreptul să profesezi, în prealabil după anumite examene și eventuale concursuri. (Reuchlin M. — Le rôle du psychologue dans l'orientation scolaire, «Binor», 1968).
- Păstrarea secretului profesional; a nu divulga nimănui rezultatele examinărilor psihologice; pot fi comunicate subiecților în scop educativ și terapeutic.
- Se impun norme de etică profesională (de către asociațiile de psihologi).
- Limitele dreptului psihologului de a comunica rezultatele examenului.
- Modalitatea de a se comunica rezultatele (să fie confidențiale, să nu traumatizeze, să fie psihoterapeutice).
- Independența profesională; testele sînt utile și indispensabile cunoașterii psihismului uman.